

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ RZYMSKO-KATOLICKI FILIALNY
pw. Matki Boskiej Królowej Polski

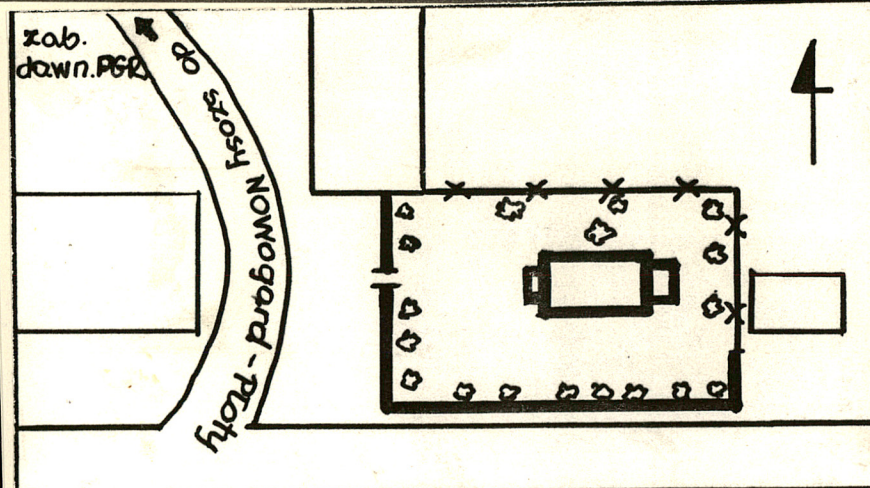
2. Czas powstania

XV/XVI w., przebudowa
w 2 poł.XIX w.

3. Miejscowość

WYSZOGÓRA

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres Wyszogóra
72-310 Ploty

nr hipoteczny .....

lub. ewid. gruntów .....

5. Przynależność administracyjna

województwo szczecińskie

gmina Ploty pow. Gryficki

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Piepenburg (do 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo szczecińskie

powiat Gryfice

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzym.-kat. pw.
M B Różańcowej w Żabowie
72-207 Żabowo

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

552 z dn.17.01.1966 r.

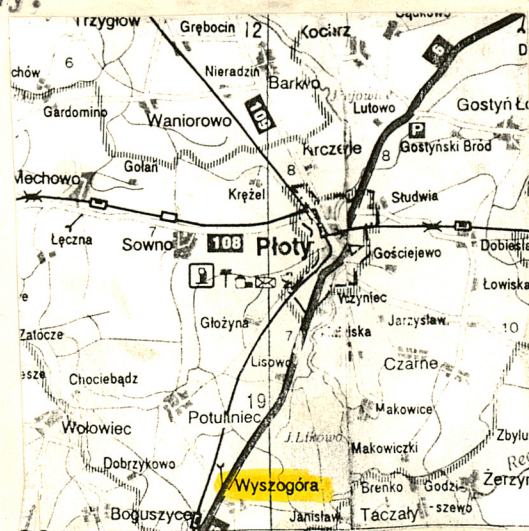
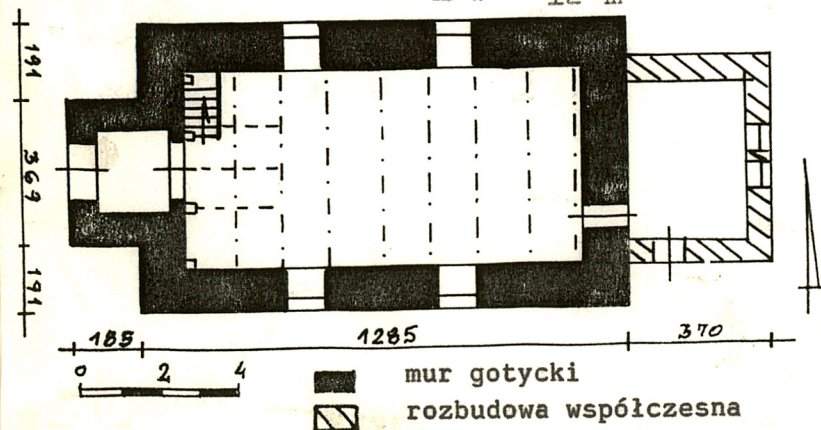
Nr ..... data .....

Widok na kościół i działkę od płn-zach i elew pld nawy.

0 10 20 30m
SYTUACJA 1:1000

Rzut 1:200

H - 6,5 m
H w - 12 m

Orientacja 1:25000

Pierwsze wzmianki o wsi Wyszogóra pochodzą z aktu nadania lenna rycerzom Wedigowi i Ewaldowi Osten, wystawionego przez księcia Bogusława X, w 1479 r..

Budowę kościoła w tej wsi datuje się na XV w.. Najstarsze partie muru postawionego z głazów narzutowych powstały przypuszczalnie pod koniec XV w. (na przełomie XV/XVI w.?). W związku z tym można łączyć te dwa fakty tj. przekazanie wsi rycerzom von Osten i budowę w niej kościoła.

Kościół powstał prawdopodobnie jako skromna, bezwieżowa budowla salowa, wmurowana z kamienia łamanego (głazów narzutowych). Czworoboczna wieża, postawiona z cegły, wbudowana została później, a z pewnością jej górna kondygnacja i obecna forma powstała w 2 połowie XIX w.. Wówczas kościół został gruntownie przebudowany a właściwie postawiony na nowo, z zachowaniem ok.1/2 wysokości kamiennych ścian nawy. Nieznane są przyczyny tak gruntownej przebudowy kościoła (czy średniowieczna budowla zawaliła się?). W 2 poł.XIX w. na kamiennych murach (c.d.na wklejce nr 1)

ORIENTACJA: wioska Wyszogóra leży 7 km na płd-zach. od miasta Płoty, przy szosie Szczecin-Gdańsk (w oddaleniu ok.100 m od niej). Ok. 1 km na płd-zach. od wsi znajduje się stacja PKP Wyszogóra.

SYTUACJA: wieś powstała jako nieduże założenie folwarczne, z kolonią mieszkalną robotników przy ulicy biegnącej na osi W-E. Kościół posadowiono po płn. stronie ulicy, na niewielkim placu, wciśniętym między zabudowę podwórza folwarcznego a domy robotników. Czworoboczną działkę kościelną, od płd. i zach. otacza mur z łamanego kamienia a z pozostałych stron - płot z metalowej siatki. w zach. murze, na wprost wieży jest bramka, flankowana masywnymi słupkami. Granice działki obsadzono grabami (drzewa młode).

MATERIAŁ, TECHNIKA: pierwotnie mury korpusu nawy postawiono z głazów narzutowych (niektóre potężnych rozmiarów). Są one zachowane do ok.1/2 wysokości ścian. Wyżej murowane z cegły (wątek nieregularny, słabo czytelny spod tynku). Grubość ścian korpusu nawy mierzona w ścianie zach. i wsch.) - ok.107 cm. Wieży wymurowana z cegły, tak jak górna część ścian nawy. Grubość ścian wieży - 62 cm. Gzymsy wieńczące i kordonowy (przez wieżę i szczyty) z cegły, zdobiony fryzem ceglanym. Cokół nie zaznaczony. Nowy budynek zakrystii przy ścianie wsch. (z 1982 r.) zbudowany z bloczków suporeksu. Budowla otynkowana, tynk lekko nakrapiany. Strop nad nawą drewn., belkowy, nagi, belki w rozstawie co 1 - 1,2 m. W kruchcie podwieżowej strop drewn., belkowy, z podsufitką. Wieżba drewn., krokwiowo-jętkowa, dwustolcowa, słupy stolca uszytwnione mieczami. Przy słupach stolca zastosowano podwójne jętki - niższą, rozpierającą słupy stolcowe oraz wyższą, rozpierającą krokwie. Wschodni szczyt na poziomie poddasza ma konstrukcję płycinową, wzmocnioną drewnianą konstrukcją szkieletową. Ściany wieży również są wzmocnione od wnętrza wtopioną drewn., konstrukcją szkieletową. Dachy korpusu i wieży pokrywa ceramiczna dachówka zakładkowa. Posadzki wykonane zostały w 1996 r. z wylewy cementowej, pokryte linoleum (stare podłogi nie zachowane). Schody na emporę drewn., proste, jednobiegowe, policzkowe, z prostą poręczą (XIX/XX w.).

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
ok.400 m ³	ok.55 m ² (bez nowej zakrystii)	sakralne	sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.)		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
1982 r. - dobudowa zakrystii przy ścianie wsch., remont pokrycia dachu. 1996 r. odnowienie wnętrza, wylanie cementowej posadzki		Ogólny stan techniczny konstrukcji budowli jest dobry. Nie stwierdzono bezpośrednich zagrożeń. Natomiast tynki elewacyjne w wielu miejscach odpadały, odsłaniając cegły.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			
Naprawa tynków elewacyjnych.			

21. Akta archiwalne i źródła ikonograficzne (rodzaj, numer i miejsce przechowywania)

23. Uwagi różne

Nr inw. dok. konser. 424e / P2 Neg N/55.642-55.654

24. Opracowanie karty ewidencyjnej

tekst Bogusław Szerniewicz, październik 1997 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki J.W.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. J.W.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów OW PSOZ Szczecin

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

22. Bibliografia

- Berghaus H., Landbuch des Herzogthums Stettin von Kamin und Hinterpommern, Th. II, Bd. VI, Berlin 1870, s. 817, 996, 1004
- Lemcke H., Die Bau- und Kunstdenkmäler des Regierungsbezirks Stettin, Hf. IX (Kieris Greifenberg), Stettin 1914, s. 36
- Świechowski Z., Architektura granitowa Pomorza Zachodniego w XIII w., Poznań 1950, s.
- Schulz H., Pommersche Dorfkirchen ostlich der Oder, Verlag H.F. Beck, Herford 1963 r., s.

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki

Wkładki nr 1 - 3

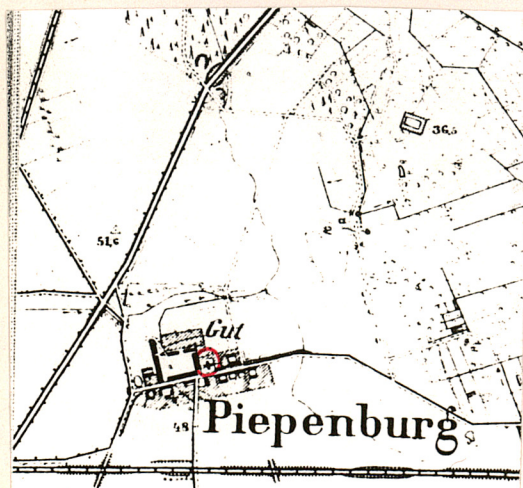
1. Miejscowość.....	WYSZOGÓRA	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	kościół filialny pw.MB Królowej Polski	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)	c.d.pktu 12; mapaz I89I r., zdjęcia
2. Gmina.....	Płoty				
3. Województwo.....	szczyecińskie				

c.d.pktu 12:

postawiono ceglane ściany, zwieńczone ozdobnie rozwiązany ceglany gzymsem. Gzyms ten przebiega też przez szczyty i ściany wieży. W zwieńczeniu ścian wieży wymurowano podobny gzyms ceglany. Czworoboczna wieża wciągnięta jest w korpus nawy na grubość muru kościoła. Z 2 poł.XIX w. pochodzi też empora z organami oraz stolarka drzwiowa (dobrej roboty).

Majątek w Wyszogórze pozostawał własnością rodziny von Osten do 1945 r.. Należał do nich też sąsiedni Potuliniec. Byli równocześnie patronami kościoła parafialnego w Potulińcu i kościoła filialnego w Wyszogórze. Według danych dot. parafii w powiecie reskim z 1868 r., patronem obu kościołów był August von Osten. Pastorem był wieloletni Wetzels. Była to parafia ewangelicka. Przy kościele w Wyszogórze była szkoła, prowadzona przez zakrystiana. We wsi mieszkało wówczas 213 osób.

Po II wojnie światowej kościół poświęcono w 1946 r., jako rzymsko-katolicki, filialny, podległy parafii w Płotach. Od 1985 r. przeniesiony został do parafii w Żabowie (gm.Nowogard).

I:25000 z I89I r.

1.

2.

Wkładkę założył: .....

B.Szerniewicz, październik 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: OW PSOZ w Szczecinie

4.

5.

1. Widok na kościół i bramę od pld-zach
2. Widok na kościół i działkę od pld.
3. Elewacja zach wieży i szczyt. zach nawy.
4. Elewacja pln. nawy.
5. Elewacja szczyt. wsch. nawy oraz pln. i wsch. szczyt. dobudówki.
6. Elewacja szczyt. wsch. nawy oraz pld i wsch szczyt. dobudówki.
7. Portal i drzwi w elewacji zach. wieży

7.

1. Miejscowość.....	WYSZOGÓRA	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina.....	Płoty	kościół filialny pw.M B Królowej Polski	c.d.pktu 13, zdjęcia
3. Województwo.....	szczęcińskie		

c.d.pktu 13:

Okna w wysokich ostrołukowych otworach, szklone w metalowych ramach, osadzonych w ceglanych węgarach. Są to okna współczesne, zdobione witrażami. W górnej kondygnacji wieży jest małe owalne okienko, szklone również w metalowej ramie, z krzyżowym podziałem. Drzwi zewn., frontowe, w zach. ścianie wieży - w ostrołukowym otworze, bez odrzwi, w niszy ściany wewnętrznej (cofnięte w stosunku do lica zewnętrznego), 2-skrzydłowe.

Skrzydła konstrukcji ramowo-płycinowej, zawieszone na metalowych pasowych zawiasach. Lustra płycin po zewn. stronie drzwi obwiedzione profilowaną listwą. Zamek nakładany od wewnątrz. Drzwi, zamek i klamka z XIX w.. Podobnej konstrukcji są drzwi dzielące kruchę podwieżową i nawę, z tym że płyciny zdobione profilowaną listwą mają z obu stron.

RZUT: budowla jednonawowa, z prostokątną nawą o wym. 12,85 x 7,50 m, chór nie jest wyodrębniony. Wieża na planie czworoboku (prawie kwadrat) dostawiona została centralnie do ściany zachodn.. Przy tej też ścianie, od wnętrza wstawiono emporę, wspartą na 4-ch słupach. W płu-zach. narożniku nawy znajdują się schody na emporę. Przy ścianie wsch. dostawiono (w 1982 r.) zakrystię na planie prostokąta o wym. 3,70x6,30 m.

BRYŁA: budowla orientowana, salowa, przykryta dwuspadowym dachem (o nachyleniu połaci ok. 45°). Wysokość ścian korpusu ok. 4,5 m. Czworoboczna wieża dostawiona do ściany zach., węższa ok. 1/2 od nawy, wtopiona w korpus na grubość ściany zach. (ok. 107 m). Wieżę przykrywa namiotowy daszek, zwieńczony krzyżem - wcześniej wieńczyła go wysmukła szpica.

ELEWACJE: zachodnia, zdominowana wieżą, 1-osioła, z ostrołukowym wejściem w osi. Na górnej kondygnacji wieży (w osi drzwi) umieszczone jest owalne okienko a ponad nim małe okienko przekryte ostrołukowym nadprożem.

Ściany wieży - tak jak wszystkie elewacje kościoła - pokrywa płytki tynk, w szarym odcieniu (ob. złuszczały się). U podstawy szczytu korpusu nawy biegnie gzyms zdobiony fryzem, ułożonym z ukośnie układanych cegieł. Ten sam gzyms zachodzi na ściany wieży i przechodzi na korony ścian długich i szczyt wschodni. Elewacja wsch. przesłonięta została współczesną przybudówką, sięgającą kalenicą dachu ponad w/w gzyms.

Wkładkę założył: .....

B. Szerniewicz, październik 1997 r.

(c.d. na odwrocie wkładki)

Miejsce przechowywania negatywów: ..... OW PSOZ Sz-n

Elewacje długie pld. i pln. ukształtowane analogicznie, przeprute ostrołukowymi dużymi oknami w 2-ch osiach.

WNĘTRZE: świątynia jednonawowa, z prosto zakończonym, niewyodrębnionym prezbiterium, przykryta płaskim stropem belkowym. Nawa poprzedzona kruchtą podwieżową. Wejście główne przez kruchtę, wydzieloną od nawy 2-skrzydłowymi drzwiami. W ścianie wsch. wybito wtórnie przejście do nowowypudowanej zakrystii, nadając mu formę neogotycką. Empora przy ścianie zach. ma płycinową, pełną balustradę.

WYPOSAŻENIE: krucyfiks drewniany, polichromowany (XVI-XVII w.), organy (XIX w., firma nieznana). Ambona, zinwentaryzowana; na karcie zabytków ruchomych, datowanej na XIX/XX w. nie ma.

INSTALACJE: elektryczna, odgromowa.

1.

2.

1. Drzwi portalu w elew. zach. wieży
widok od strony kruchty /wsch./
2. Portal i drzwi z kruchty do
nawy, widok od kruchty /zach/

1. Miejscowość.....	WYSZOGÓRA	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	kościół filialny pw.MB Królowej	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)	c.d.zdjęcia
2. Gmina.....	Płoty		Polski		
3. Województwo.....	szczecińskie				

Wkładkę założył: ..... B. Szerniewicz, październik 1997 r. ....
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: ..... PSOZ OW Sz-n .....

4.

5.

6.

- I. Portal i drzwi między kruchtą a nawą od wsch. /nawy/
2. Wnętrze-widok na ołtarz
3. Krucyfiks /krzyż nowy/
4. Wnętrze - empora muzyczna
5. Poddasze-wieżba dachowa
6. Konstrukcja wewnętrzna wieży